

BIBELHISTORIE FOR OG VED FOLKET

Elie Königson: »La représentation d'un mystère de la Passion à Valenciennes en 1547«, 160 s. m. talr. ill. 45 F. Editions du Centre National Scientifique - 15 quai Anatole France, Paris VIIe.

I enhver teaterhistorie med en smule respekt for sig selv vil man finde mindst ét billede fra sceneopstillingen til denne teaterforestilling, der spillede i 25 dage i en lille nordøstfransk by, der dengang havde ca. 30.000 indbyggere og siden har hævdet sig ved bl. a. at stå for en større del af den franske kulproduktion.

Til gengæld har kun mere indviiede set de udførlige beskrivelser af den lange forestilling, der blev nedfældet i hele to manuskripter med talrige akvareller af opstillinger, så at sige dag for dag, scene for scene. Bibliothèque Nationale de Paris beskytter naturligvis disse klenodier med største varsomhed, således må man kun være helt alene om studiet under passende bevogtning. Ikke noget med f. eks. at have sin ægtefælle eller anden ledsager med.

Men med denne kommenterende udgivelse af det væsentlige forløb i 25-dages passionsspillet, vil enhver teaterinteresseret kunne følge gangen i forestillingen fra fase til fase. Ganske vist må man undvære de nydelige farver i originalens akvareller, men til gengæld får man en nogenlunde overbevisende beskrivelse af scenegangen på den langstrakte scene, der efter behov ændredes fra dag til dag. Plus en række teater-sociologisk interessante oplysninger om økonomi, organisation etc. Ja, selv den normale kontrakt, datidens amatørskuespillere måtte skrive under på før deres medvirken. (I alt medvirkede 63 skuespillere i 169 roller i de 25 dage).

Pointen er, at selv når folket spiller for folket, gælder visse regler af mere praktisk karakter. Blandt de 15 paragraffer i »normalkontrakten« citeres følgende:

Paragraf 1: Gruppens medlemmer er forpligtet til at spille - ifølge deres ed til notaren - undtagen i tilfælde af sygdom.

Paragraf 2: Spillerne skal acceptere de roller, de får udleveret af instruktørerne og organisatorerne.

Paragraf 3: Spillerne har pligt til at møde til de fastsatte prøvetider. I modsat fald idømmes de bøder på tre »patarts«.

Paragraf 11: Uoverensstemmelser imellem spillerne klares af instruktørerne.

Paragraf 14: Ingen kan overvære forestillingen uden at betale, det gælder også spillernes koner og børn. Instruktørerne overvåger og kontrollerer eventuelle ekstraudgifter for spillerne.

Dog fik spillerne en mindre andel i overskuddet - »efter fortjeneste og investering«.

Omsætningen i de 25 dage beløb sig til i alt 5409 livres mens udgifterne blev 4179 livres efter et møntsystem, der svarer til det engelske pundsystem. Billetpriserne svingede mellem 6 »deniers« (pence) og 12 d. eller 1. sol (shilling), idet 20 s. var lig et pund (Livre). Ud fra billetindtægterne har man udregnet tilskuertallet til ca. 140.000 eller ca. 5600 pr. dag, hvilket dog er anseeligt i en by af denne størrelsesorden. Ja, selv i København i dag, hvis man lægger de store teatres mulige tilskuertal sammen, vil det give en ganske pæn belægning: disponibelt ca. 7-8000 pladser imod en befolkning på godt 1 million.

I Valenciennes gik hver femte indbygger tilsyneladende hver dag i teatret ved denne lejlighed, i København er der kun mulighed for, at én ud af ca. 150 overhovedet kan gå i teatret dagligt.

Men forestillingen i Valenciennes var meget lokalpatriotisk præget. Det var byens egne, der optrådte for deres medborgere i et velkendt udpluk fra bibelhistorien, der startede længe før Jesu fødsel og endte med korsfæstelse og opstandelse. Undervejs gav man sig god tid til at fortælle relevante sidehistorier om f. eks. Johannes Døberens liv fra fødsel til død, ligesom både Judas' og Herodes' skæbner belyses udfø-

ligt. Selv Maria Magdalenes tvivlsomme fortid blev behændigt flettet ind - dog naturligvis moralsk opbyggeligt som eksempel for andre faldne kvinder.

Hverken emnevalg eller sceneform - den langstrakte simultantscene med en lang række faste dekorationsopstillinger fra Himmelen (til venstre) til Helvede i den anden ende - var usædvanlig i senmiddelalderens folkelige teater. Valenciennes - forestillingen i 1547 er bare kildemæssigt belyst bedre end så mange andre. Derfor figurerer den så ofte i teaterhistorier som et standardeksempel på en middelalderscene.

Chr. Ludvigsen.

*

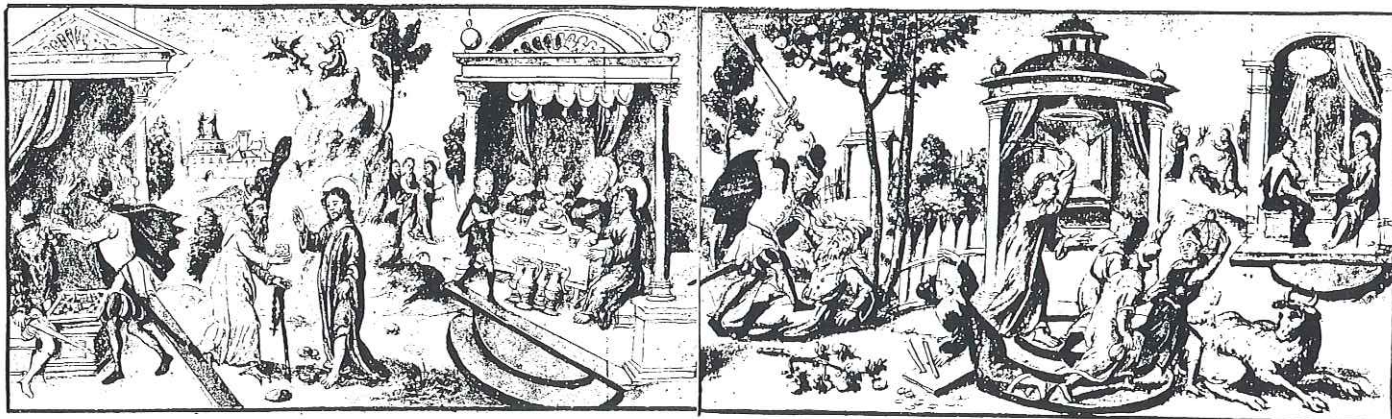
TEATERLIV UDEN FOR PARIS

Emile Copfermann: »Roger Planchon« - 317 s. plus talr. illst. ca. 25 F - La Cité Editeur - Editions L'Age d'Homme, Lausanne 1969 -.

»Théâtre Populaire« (et kollektiv af forfattere) - »Itinéraire de Roger Planchon« - 140 s. ca. 10 F - L'Arche, 86, rue Bonaparte Paris 6. - 1970.

At Frankrig ikke bare er Paris, er vel efterhånden gået op for de fleste. Men indtil afslutningen af anden verdenskrig var fransk teater næsten udelukkende et parisisk fænomen. Vist spilledes der teater her og der i provinsen i dette meget centraliserede rige, men udlændinge interesserede sig ikke for det og franskmændene heller ikke, før en trup evt. kom til hovedstaden og gjorde sig bemærket dér (det havde Molières provinstrup jo også gjort i sin tid, derfor kunne den accepteres - i Paris).

Men takket være bl. a. Copeaus grundlæggende indsats og især takket være lokale initiativer - der efterhånden også er bakket op fra centralregeringen i Paris - eksisterer et ganske spændende teaterliv uden for Paris. Vilars indsats ved sommerfestivalerne i Avignon (fra 1947) og Planchons faste teater i Lyon er kun de mest berømte. Vi kender jo også denne decentralise-

Fra Valenciennes' forestilling Den ottende dag med bl.a. fristelsen i ørkenen og uddrivelsen af kræmmerne i templet.

ringsproces herhjemme efter anden verdenskrig, hvor landsdelsscener efterhånden har fået rimelige vilkår at arbejde under og anmeldes på linje med københavnske teatre. Ja, vi er endda nået til at udbudet i provinsen sagtens kan måle sig med hovedstadens centrerede tilbud, på eksperimentalscenefronten befinder således fire af seks faste småscener sig anno 1970 i Jylland: Svalegangen, Jomfru Ane, »Team« og Odin Teatret, mens kun to er i København: Fiolteatret og Boldhusteatret. Hertil kommer de tre landsdelsteatres studio-scener i Aalborg, Århus og Odense. – I København har 45 mill.-giganten, Det kgl. kapret sig en miniscene for sæsonen 1970/71 for dog at være lidt med.

Det vil måske forbyde nogle at vor mand i Lyon, Roger Planchon, endnu ikke er fyldt 40, det sker først i 1971, og da sikkert med passende bravour. Men han begyndte rigtignok også sin bemærkelsesværdige teaterbane allerede i 1951 i Lyon med en parkforestilling af Shakespeares »Heiligtre kongers aften«, men blev først i 1957 egentlig »kommunal« teaterdirektør for »Théâtre municipal de Villeurbanne«, der åbnedes 31. okt. 1957 med »Henrik IV« – igen Shakespeare! – (Det er bemærkelsesværdigt hvor mange Shakespeare-stykker, der er indgået i f. eks. Vilars, Planchons og andre »théâtre populaire«-folks repertoire).

Men allerede 12. maj 1958 havde Planchon premiere på sin første mere selvstændige produktion. På arbejderbefolkningens direkte anmodning havde han lavet sin egen bearbejdelse af Alex. Dumas' folkekære roman »De tre Musketere«. I efteråret 1959 nåede forestillingen til Paris og dermed blev Planchons ry som festlig, folkelig og fornøjelig teatermand fastslået for et større publikum. Det er denne bearbejdelse, der i sæsonen 70/71 skal op på Odense Teater i den gamle Planchon-fan Jens Kruuses oversættelse.

Copfermans bemeldte bog om Planchon giver et grundigt indblik i mesterens syn på teater, arbejdsmetoder, repertoire, publikum og organisation for Villeurbannes kommunale teater i Lyon og på turneer rundt omkring i verden, Paris, Warszawa, Moskva, New York, Sofia, Bukarest, Stockholm, Milano, Rom osv. (som oftest med »De tre Musketere« og/eller et par Molière-forestillinger, »George Dandin«/»Tartuffe«).

Men den lokale indsats er langt bredere, i alt et halvt hundrede forestillinger har Planchon været impliceret i siden 1951, enten som producent, iscenesætter, skuespiller, forfatter (eller alle dele på én gang som med Musketterne). Udover Brecht – der næsten er obligatorisk i et théâtre populaire – mærker man sig »absurdist« som Ionesco, Vitrac (»Le coup de Trafalgar«) og Adamov (der jo blev brechtianer efter 1955), klassikere som Racine, Goldoni, Gogol, Musset, Marivaux, Marlowe, Calderon, Kleist med flere.

Af moderne forfattere har han – udover sig selv – især satset på Armand Gatti, John Arden og Adamov (der med sin russiske oprindelse også har kunnet fungere som udmærket oversætter).

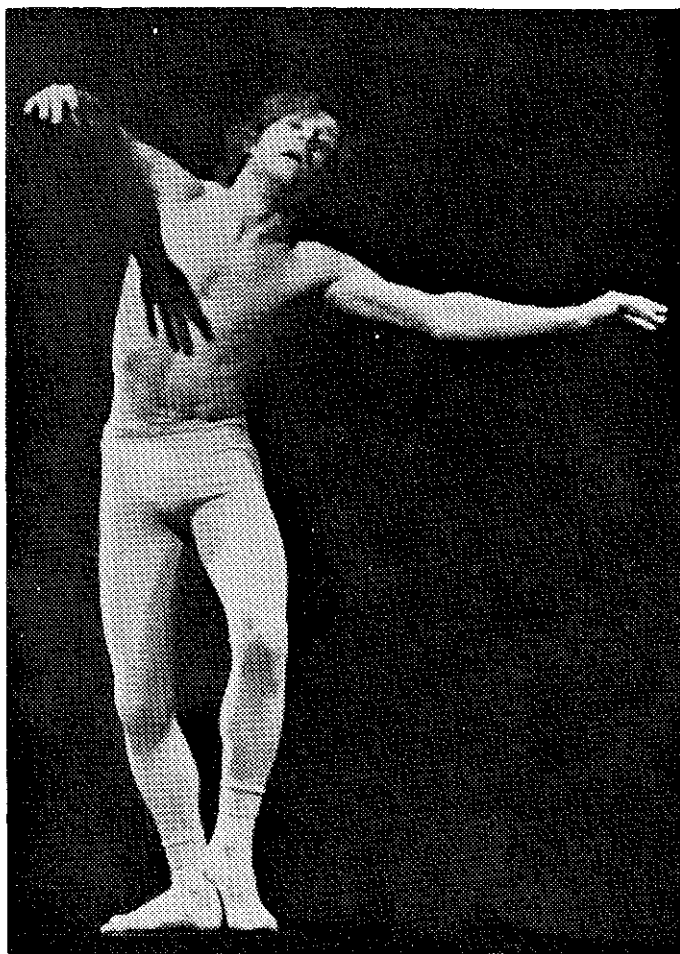
*

I Copfermans bog findes alle nødvendige oplysninger plus en udførlig litteraturliste og mere væsentlige artikler af Planchon selv. Den lille bog med »théâtre populaire« som kollektiv-forfattertrup har sikkert sin egen historie, her drejer det sig først og fremmest om anmeldelser af Planchons forestillinger. De har tidligere været trykt i det ypperlige tidsskrift »Théâtre Populaire«, som fungerede som katalysator for disse bestræbelser i Frankrig i perioden 1953-64. Og også som kritisk korrektiv, hvis selv folkelige teaterledere ikke var folkelige nok. Både Planchon og Vilars fik deres sag for – i al fordragelighed, naturligvis.

Men det ligger i sagens natur at dette tidsskrift fulgte Planchons forestillinger næsten fra starten med lange grundige anmeldelser, interessant nok med forskellige forfattere. Hele ni navne er repræsenteret i det lille udvalg fra Jean Duvignaud, Bernard Dort og Roland Barthes til Francoise Kourilsky.

Tilsammen er de to bøger uundværlige både for Planchon-fans og for dem der ønsker at vide mere om fransk teater uden for Paris.

Chr. Ludvigsen.

Nordisk Teaterlaboratorium
for Skuespillerkunst

Studio II

Kunstnerisk leder: Yves Lebreton

Forestillinger,
pædagogisk virksomhed,
kurser.

For nærmere oplysninger:

STUDIO II
Postbox 118
7500 Holstebro . Danmark